

Franz Kafka, hukuk ve edebiyat üzerine

YELİZ BOZKURT GÜMRÜKÇÜOĞLU *

Hukuk ve edebiyat konulu tüm metinlerde az ya da çok yer alır Franz Kafka. Çoğunlukla Dostoyevski'nin "Suç ve Cezası"ndan sonra önerilen temel kitaplar arasındadır. Kimilerine göre, bir türlü kâbustan uyanamayan bir yazar, kimilerine göre ise yaşanacakları çok önceden haber veren bir kâhindir ve Nazilerin kendisinin yaşamından sonra gerçekleştireceklerini dahi öngörmüştür. Oğuz Atay'a göre ise Kafka sezinlediği gerçeği tasvir etmektedir.

Kafka, Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda galip devletler tarafından kurulan Milletler Cemiyeti (*Cemiyet-i Akvam*) üzerine bir konuşmasında, Cemiyet-i Akvam'ın yeni bir savaş alanının maskesinden başka bir şey olmadığına inandığını, yeni savaşın mali bir savaş olduğunu ve Cemiyet-i Akvam'ın da çeşitli çıkar çevrelerinin kılık değiştirme örgütü olduğunu ifade etmiştir. Bize göre de yaptığı bu değerlendirmeler Kafka'nın oldukça realist ve çağdaşlarından daha yüksek öngörüye sahip yapısını göstermektedir. Bugün dahi tartışılan Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın yapılanmasına ilişkin sorunlara çok önceden işaret etmiştir. Kafka, kendisinin yayınladıkları dışında kalan eserlerinin ölümünden sonra yakılmasını istemiş olmasına karşılık, arkadaşı Max Brod'un bu isteğine uymaması neticesinde pek çok eseri ölümünden sonra yayımlanmıştır. Bu sayede de bu eserlerin okuyucu ile buluşması aslında yazarın isteği dışında gerçekleşmiştir.

Her ne kadar yazarlığı ile ön plana çıksa da, Kafka bir hukuk doktoru ve oldukça başarılı bir hukukçudur. Prag Üniversitesinde hukuk

öğrenimini tamamlamış ve doktora yapmıştır. Bohemya Krallığı İş Kazaları Sigorta Kurumunda çalıştığı dönemde, iş kazalarında da uzman bir hukukçu olmuştur. "Ceza Sömürgesi", "Kanun Önünde" ve "Dava" gibi eserlerinde yazarın hukuka ve sisteme bakış açısından izler görmek mümkündür. Hukukçular bakımından en bilindik eseri olan "Dava", sanığın veya avukatının sanığa isnat edilen suçu bilmediği, savunma imkânından yoksun olduğu bir yargılama sürecini resmetmektedir. Olan ve olması gereken hukuk arasındaki ayrımı tüm eserlerinde görmek mümkündür. Pozitif hukukun her zaman kabul edilmesi gereken tek doğru olmadığını, felsefi bir bakış açısıyla ve torik açıklamalara gerek duymaksızın bir romancı gibi aktarır bizlere. İşte bu sebeple de hukuk fakültesi öğrencilerine tavsiye edilen okuma listelerinde yer almaktadır Franz Kafka.

* İbn Haldun Üniversitesi Hukuk Bölümü Öğretim Üyesi.